

M A G Y A R M E R K U R

1789-dik ezftendőben.

A' Róm. Csász. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmevel.

Szerdan Bóldog-Ajzszony-Havanak 28-aik Napjan.

Külföldi dolgok.

Spanyol ország. A' mostani Spanyol Királyról, Negyedik Karolyról ezt írják a' hírlelő levelekben: A' negyedik Karoly 1748-ban született, 1759-ben Aszturi Herteggé lett, 1765.-től fogva a' Pármai Hertzegnék leányával házasságban vagyon, és 1788 Decemb. 14.-től fogva uralkodó Király. Az ő megholt atyához, a' ki áhétatos Király és nagy vadász volt, semmiben sem hasonló; erős természetű, és az ő hitvesét, a' ki az ő neméhez tartozandó kellemetességeivel egy Hertzegnének szeretetre méltó tulajdonságait öfzve - kaptsolja, főképpen szereti. Ő az, a' ki csak nem maga igazgatja az Ország kormányát, de vélhető, hogy férjfiak-is részesülnek az ő igazgatásában. Minekutánna Királyi - székebe ült volna, jelentette: hogy kétszer hetenként az ő tengeri - Ministereivel és

H

egy-

egyfzer a' többiekkel együtt munkálkodni fog; hogy a' Királyné, az ő felesége, ezeknél a' dolgoknál jelen legyen, és különösen akkor meg-jelenjék, midőn izenetek küldetnek, vagy fel-bontatnak. — Az a' kövéledés, hogy a' Király az Anglusoknak kedvező világos okokból meg-táfolható. Mint koronás Hertzeg 6 személyeket vendégelt az ebédnél, a' kik minden rendből valók voltak, Ország nagyjai, manufaktúristák, árendátorok, a' kik Spanyol országban illy módon nem találkoztak - öfve, egy asztalnál ülének a' Hertzeggel; ritkan bocsátatott ahhoz egy üres fejű módos Úr. Estvére társaságban muzikával 's egyéb mulatságokkal töltötte az ő idejét a' meddig fontosabb foglalatosságok magokra nem vonták figyelmetességét. Téli időben 5, és nyáron 4 órákor költ-fel; a' három első órákban az országlásról, föld-mívelésről, kézművekről, kereskedésről, fináncziáról irt 's több a' fele könyveket olvasott; a' mellett szokás szerint a' pena volt az ő kezében, és a' jegyzésre méltó dolgokat hofzsfafán ki-írta. Az olvasásnak ideje el-múlván, fölöstökömöt eve tudós és értelmes férjfiakkal, de soha sem többel, mint hárommal. A' fölöstököm után az ebédig a' királyi palotán kívül töltötte idejét, a' mezőre nyargalt és az ő Regimentjét meg-tekintette, majorságot vagy kéz-mívet látogatni ment, vagy pedig az olyan dolgokra és emberekre körül nézett, a' kik hozzája nem jöhettek. Alatsony forsu embereket örömeft meg-látogatott, a' kik sok dolgokban oktathatták, nem tekintvén alatsony állapotjokra. Az ő atyafizokásképp el-kísérte a' vadászásra és mindent fel-jegyzett, hány vadak, minéműek, mennyi nehézségűek voltak agyon. — Midőn a' meg-hólt Király az ő testmentoma alá-írta volna magát, és a' Minister *Floris* *Blanka* Gróf egynéhány könyveket hullasztott volna a'

a' Király mondotta, „vallyon azt vélte kegyelmed, hogy halhatatlan vagyok. „ A' Királynénak az ő válogatott szép démánt köveit, és a' többit a' Toskánai Nagy Hertzegnének és Jozéfa Infátnénak rendelte.

A' mostani Spanyol Királynak uralkodása mindennapi jóteteményekkel kezdődött. Ő Felségének első parantsolatja a' vólt, hogy a' Székes Fő Városnak szegényebb lakosainak javára, a' kenyérnek arra kifizetése és hat hónapok alatt a' királyi kintsből pótoltságok a' kár mellyet a' kenyér-sütők az által szenvedhetnek, hogy a' gabonát nagyobb árron vették. Második közönséges jótetemény egy hirdetés, melly szerint ő Felsége minden jobbágyainak, a' kik szegénységből az utóbb múlt 1787 és 1788 esztendőben az adót nem fizethették-meg, az adóságot el-engedi. Más parantsolat által a' Király minden Törvény-székeknek jelentette, hogy a' fenn-függő perek el-idéztessenek. A' vadászat, melly az előbbeni Királynak 10 millió forintjába telt esztendőnként, és az alatta valóknak a' fok vadak miatt, a' mellyek fok mértföldekre körül belől kóborlottak, terhére vólt, a' mostani Királytól két erdőkre, di Campo és del Pardo, meg-határozott, és még ezek-is kö-falakkal körül-vetessenek. Minden egyébféle vadak, a' mellyek azokon kívül talátnak, akar-kitől meg-ölettethetnek. Számtalan fok az ajándék, mellyet a' Király és a' Királyné el-osztogatott. — Fel-derülni kezd a' homály, melly Spanyol országot bé-fedezte, és világos nappal váltattatik-fel a' letéség ebben az áldott országban. Bízvást remélhetjük, hogy az olyan bölts és értelmes két koronázott fejeknek országlása alatt, a' millyen a' Király és a' Királyné, az ország bódogsága nevedni és az ujság-íróknak az írásra dolgot adni fog.

Török ország. A' Török Díván, hogy a' Kon-
 stántzinapolyi népnek elméjét le-tsendesítse, a' ki zu-
 golódással és morgással ki-nyilatkoztatta kedvetlenségét
 a' Nagy Vezérnek és a' Kapitány Basának káros
 henyélésén, és azonkívül a' fényes Portának vesztesé-
 git hallotta minden-felől, a' két Török Vezérek a'
 fő városba hívta magok-vifelésének meg-visgáltatásáért.
 A' Nagy Vezér Novemb. 22-én éjtzakán, a' Kapitány
 Basa pedig 24-én éjfélnélkor a' fő városba el-érkezett.
 Minekutánna az ellenek intézett panaszok meg-halgat-
 tattak volna, végtére az az ítélet tétett rólok, hogy
 mind a' ketten mint hív szolgái a' Török Császárnak
 viselték magokat, a' veszteség az Istennek akarattól
 származott. Ebben a' nép meg-nyugodott, ámbár az
 idő alatt Berezán szigetnek el-vesztése jöve hírvül. A'
 Díván ezt könnyen szenvedhető veszteségnek mondot-
 ta, de tsak ugyan búsult az alatt Otzakovért, és ezen
 esetben olly rendeléseket tett, hogy, ha tsak az a'
 szomorú hír jönne, a' nép előtt titkoltassék. Az Aki-
 erimánni Kommendáns hallván Otzakovnak oda-vesztét;
 leg ottan el-küldött egy könnyű hajót, olly parantso-
 lattal, hogy a' Konstantzinapolyi rév-parton ki-ne száll-
 jon, hanem egyenesen küldje a' leveleket a' Kaimakán-
 hoz; de a' szélvész ki-vetette a' hajót a' fekete tenger-
 nek szoros helyére, a' hol a' hajók meg-menekedvén
 a' szerentsétlen hírt elébb hogy sem a' Kaimakánhoz
 érkezett volna, el-terjesztették. A' hajó Decemb. 21-én
 éj zakán érkezett-meg, és 22-én mozgásban vólt min-
 den. Már reggel a' Díván tanátsot tartott, a' melly-
 nél a' Császár maga-is meg-jelenék, és a' néptől firás,
 jajgatás, és átok hallatott, és zenebonát akar indítani
 a' nép.

Egy szerentsétlenség a' másikat éri. A' Török
 Császárnak leg-kedvesebb Szultánnéja Novemb. 8-án
 meg-

meg-hólt. Provánzsból Frantzia országbul származott keresztény aszfzony és Olasz országban játékos személy vala; egy tengeri-utazáson a' Korzároktól el-fogattatott; és az ő tündöklő szépségeért a' Császárnak ajánlékozottatott, a' ki mindenek felett szerette, és vesztéségén meg vigasztalhatlanúl sopánkodik.

Folytatás a' Bosnyai Török katonaságról. A' Jantsárok különös rendet tartanak, és a' Törököknél a' leg-jobb gyalog népek. Az ő regementjeik *Ortáknak* neveztetnek. Mindegyik Kompániájok 80 fejekből áll; egynek 1 Agája, 1 Bájaktárja, 1 Odobasája, 1 káplár vagy Tsiaus nélkül vagyon; mert a' Tsiaufok soha fintsenek a' Kompániáknál, hanem a' komendérozó Basáknál és Jantsárok-Agájánál vagynak ordonánzon. Mindenik egy páltzát 2 ezüftös szarvakkal vagy félhóldakkal meg-rakva hordoz; de ló-háton járnak. Az ő kötelefségek, tsatákban és ütközetekben a' népet bátorítani. Sokan vagynak ezek, és egyedül válogatott hív emberek tétetnek azokká.

E' következő laistromból ki-tetfzik, mennyi erős várak találtnak Bosnyában. A' fő és határzéli vár Zvornik, ezután következik Bányaluka, Trávnik és Biháts, továbbá a' főváros és vár Szárávo vagy Száráljo, és a' többiek, úgymint: Málljai, Varnduk, Tefsán, Dubno, Dervent, Grátsenitzá, Jánitze, Baohátz, Katar, Gradiska vagy Berbir, Szitnitza, Potrovátz, Glámots, Supanatz, Mostár, Trebinje, Kodjánitza, Kulafsin, Predor; és így öfzveggel 24. Ezeken kívül még 17 apró várak számláltnak, tudniillik: Dobor, Szokol, Serbernik, Szoko; Vratrak, Kluts, Kozaratz, Batsin, Kupers, Stolatz, Spuh, Goizko, Kuslat, Szrebernitzá, Drina, Glasznitza, Trotsák és Peresno fántza és még egynéhány helyek. Városokat és Mező-városokat keveset lát itt az ember.

A' Svéd Király Decemb. 19-én estvére Stokholmba érkezett és a' lakosoktól nagy örömmel fogadtatott. Már a' városon kívül a' Királynak kotsijábul ki fogadtattak a' lovak, a' mellyet osztán a' polgárokból állított gyalog Katonaság a' királyi palotáig vonatván lámpásokkal megvilágosított utzákon végig. 20-án a' Király az öfzve-gyülekezett városi tanácsot és a' főbírókat a' tanács-házban meglátogatta, a' hová a' polgári lovasfág kifírte ő Felségét, az alatt hogy a' polgári gyalogság a' királyi palotától fogva a' tanács-házig sorba állott vala és a' többiek batallionként a' parádét tévének.

Hazabéli tudósítások.

Szörényből Jan 7-én. Abdi Basa, Belgrád városnak Komendansa a' N. Vezértől vette a' parantsolatot hogy ezután a' tiz napokhoz ne köfse magát, melly a' fegyver-szünetnek lemondására mind a' két rész megengedettek, mivel a' fényes Porta semmit sem akar tudni felöle. — A' Szemlini katonaságnak jelentetett, hogy vigyázó szemet tartson a' Belgrádiak ellen. Azt vélik, hogy a' Törökök leg-nagyobb erejűek Mitrovitznél és Sabáts tájékán Klonáknál a' Cs. Királyi tartományokra által tsapni szándékoznak. Innen kéfzen várattatnak, és ez okbul a' szabad seregek beliek 30000-ig szaporítottatnak. — Azt akarták némelyek észre venni, hogy a' Törököknél a' mostani hadakozásnak módja nagyon különböz a' régítől, mostan nem csoportosan és tömve ütököznek-meg, hanem elszélljedt apró seregekben. — *Uj-Vidéken Péterváron* egynéhány 1000 mázsa tehén hús bésoztatik és megfűstölttetik, mivel jónak lenni ítélték. Sabáts Dubitza és Novi várába ezen nem hamar rendelendő eledelt adni. — Némelly helységekben annyifarkas, hogy az *ordonánzok* kéntelenítettnek 2, 3

együtt keményen meg-tölt puskákkal járni, hogy ezen vad-állatok ellen erősebben védelmezhesék magokat.

Ő Excellentiája a' Fő T. mester De Vinz tökéletes egészségre jutott és kevés idő múlva Bétsbe utazni szándékozik.

Eperiesre menő paraszt az útban egy félig megfagyott Tzigányt, a' kinek egy dudájánál több nem volt magánál, szánakozásból a' szánra fel-ültetett. Nem megszöve mentenek volt még, mikor 10 farkasok az erdőből a' szán utánn futának, a' mellyek leg-először a' Tzigányt elő-venni akarták; fogja ez a' dudát, hogy magát vele védelmezze; és mihelyst dudálni kezdett azonnal a' farkasok mind el-futának. — Így a' Tzigány magát meg-szabadította, és egyszersmind a' parasztnak jótéteményét, a' ki a' szánra fel-ültette, gazdagon meg-fizeté.

Szebenből. Moldvából jött tudósítások e. m. f. hónapnak 4-ről azt hirdetik, hogy az Orosz szabad katonák Braila körül járnak. A' Tatár Kán készületeket téfzen, hogy a' Dunán által vízfőzta térjen, és Manole Fejedelem Gallatzot nem bátorságos lakásnak tartván a' Dunán által-ment. — Ján 14-én az Erdély Országi hadi seregnek vezérő Generálisa Fábris Úr Szebenben meg-hólt.

Pétsről Ján. 10-én Tegnep Novibéli 19 Török foglyok, a' kik az ispotályokban betegem hátra maradtak, és most meg-gyógyultak, itten meg-érkeztek. Holnap Györbe mennek. Ezek között vagyon 1 Tobasa Basa, vagy pattantyúfok hadnagyja, 3 zászlótartók, 2 Jantsár Strázsa-mester, 3 káplárok és 10 köz-embe-
rek.

* * *

Hír adás. A' melly nagy örömmel 's készséggel kívántunk volna némelly Tudományos ujjságokkal ked-
ves

ves Hazánknak szolgálni; színt olly eleven szomszártsággal kell említenünk, hogy ezen szándékrol lemondani kénteleníttetünk. Mi ezen (leg alább itélet szerént) hasznos és szükséges munkához, a' mint lentettük, hozzá kezdettünk volna, ha tsak tíz elfizető találkozott volna is, és így sem fáradságunk sem költségünk nem sajnálettunk volna. De hogy rünk nélkül a' Bétsi Kurirral, már is visszafakad's abból méltatlan reánk hártott motskokat kell szenvednünk; azt előre nem reményeltük; 's több hasonló kedvetlenségeket el-akarván kerülni; ezen szándékunkrol le-tészünk. A' melly Méltóságok 's Úri rendek ezen tzelunkat elő fizetéssel elébb mozdítani nem tóztattak: azoknak pénzeket minden betsülettel 's köszönettel visszafak küldjük; másokat pedig k rünk, hogy többé e' végre hozzánk pénzt ne küldjenek. Jelejük egyszersmind, hogy semmi sem eshet nekünk nagyobb örömünkre, mint ha más jó Hazafijak, ez Hazánknak közönséges hasznára tzelozott szándékokat magokéva tészik, 's Hazájok eránt való szerezetek szorgalmatofságok által elébb mozdítják. Ígérjük, hogy mi, minden magunk haszna' keresése nélkül azok Munkájokat némelly jegyzéseinkkel bővíteni 's boldogítani készek lészünk, a' kik vagyunk a' tiszteletre méltó Közönségnek — Rév-Komáromban. 12 Januar. 1789

Alázatos szolgáji Pétzeli József, és Tarfai

Sok Válto Urakra és Afzszonyságokra számot tartottam és tartani fogok ezután-is. Azért a' hírelevelek annyi számmal nyomtattattak, hogy azoknak kik később fogják-is jelenteni magokat a' váltás az első számtól fogva a' következendőkkel együtt kezekhez jutni fog a' Magyar Merkúr. Ha a' M. Merkúrnak egyik vagy a' másik darabját nem vennék a' E. Válto Urak; tsak egyenesen annak a' Pósta Tisztségnek jelentsék, a' mellynek a' váltásot küldötték minden készséggel kezekhez fog szolgáltatni az elmaradt

Magyar Merkúr.

P E S T E N N,

Nyomtattatott Patzkó Ferentz' betűivel.